

УДК 372

Юлія Причина

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИВЧЕННЯМ АНГЛІЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ

Сучасні реалії та тенденції розвитку українського суспільства свідчать, що наша країна намагається стати повноправним членом Європейського союзу. Відбувається стрімкий розвиток економіки, нано- та ІТ-технологій і т. ін. А це, у свою чергу, тісно пов'язано з іноземною, зокрема англійською мовою, як провідним засобом міжнародного спілкування. У зв'язку з цим проблема використання ефективної методики викладання англійської мови в немовних ВНЗ є досить важливою.

Теоретичний аналіз сучасної методичної та педагогічної літератури (Т. Алексич, М. Кларин, С. Кожушко, О. Пошетун, О. Тарнопольський та ін.) показує, що для більш ефективного оволодіння будь-якими новими знаннями та навичками необхідно використовувати інтерактивні засоби навчання.

Саме тому метою нашої статті є визначення ролі інтерактивних методів у ефективному оволодінні професійною лексикою студентів економічних ВНЗ.

Розглянемо спочатку основні підходи до визначення сутності інтерактивного навчання.

Аналіз педагогічної літератури показав, що проблема створення ефективною методики навчання здавна турбувала педагогів. Отже, інтерактивне навчання не є новим явищем у педагогіці. Воно знаходить певне відображення ще в ідеях взаємного навчання Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо та Дж. Дьюї про вільний розвиток і виховання учнів, у белл-ланкастерській системі, Дальтон-плані, бригадно-лабораторному методі та ін. [4].

Сучасні педагоги та науковці також не оминають проблему інтерактивного навчання. Так, Т. Алексич визначає інтерактивне навчання як упорядковану взаємодію педагога й учнів, що спрямована на досягнення визначеної мети, як спеціальну форму організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [2]. М. Кларин зазначає, що інтерактивне навчання є перекладом англійського терміна “interactive learning”, який означає навчання (стихийне або спеціально організоване), засноване на взаємодії, та навчання, побудоване на взаємодії [1, с. 12]. О. Пошетун вважає, що інтерактивне навчання – це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, на-

вчання у співпраці), де всі учасники навчального процесу є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання [4]. М. Скорина під інтерактивними технологіями і навчанням розуміє сукупність способів цілеспрямованої посиленої міжсуб'єктної взаємодії педагога і студентів [6].

Таким чином, ми можемо зазначити, що педагоги та науковці розглядають інтерактивні технології навчання як спеціальну форму організації освітнього процесу, суть якої полягає у сумісній діяльності студентів щодо засвоєння навчального матеріалу шляхом обміну знаннями, ідеями, способами діяльності у процесі діалогового спілкування, що веде до взаєморозуміння при вирішенні значущих для кожного учасника завдань.

Інтерактивні технології ефективно сприяють формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії. Завдяки таким сучасним технологіям студенти вчаться бути демократичними, критично мислити, приймати продумані рішення, а отже, відбувається постійна співпраця. При цьому і педагог, і студент – рівноправні, тобто знають, уміють і здійснюють свою діяльність разом, чудово розуміючи, що вони роблять і для чого.

Також застосування інтерактивних технологій сприяє створенню комфортних психологічних умов для суб'єктів навчального процесу, знижує кількість конфліктних ситуацій, дозволяє підвищити конкурентну спроможність майбутніх фахівців, оскільки такі технології передбачають навчання у взаємодії та сприяють розвитку особистісних і професійно значущих якостей студентів [3].

Підсумовуючи все вищезазначене, можна виділити такі переваги застосування інтерактивних технологій під час навчання: суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії, створення атмосфери співробітництва; розвиток творчого мислення; комфортні психологічні умови під час навчання; активна позиція студента під час навчання; формування внутрішньої мотивації навчання.

Перевагою інтерактивного навчання при вивченні іноземної мови студентами економічних ВНЗ є те, що воно є способом реалізації комунікативного підходу, сприяє більш активному включенню в роботу, знімає психологічний бар'єр під час іншомовного спілкування через створення невимушеної атмосфери спілкування, а також сприяє більш якісному опануванню економічним лексичним і граматичним матеріалом завдяки безпосередній можливості застосування отриманих знань.

Процес інтерактивного навчання дозволяє також розвинути у студентів здатність розуміти партнера по спілкуванню, створити умови та надати оптимальні можливості для комунікації, розвинути й удосконалити своє професійно спрямоване говоріння. Але, обираючи оптимальний метод ін-

терактивного навчання, необхідно враховувати деякі методичні особливості. По-перше, це поступове впровадження інтерактивного навчання, починаючи з простих інтерактивних методів (роботи в парах, малих групах, мозкового штурму, методу незакінчених речень). По-друге, це доцільність використання того чи іншого методу на різних етапах вивчення теми. По-третє, це оптимальне співвідношення інтерактивних і традиційних методів.

До інтерактивних методів, які доцільно застосовувати під час вивчення англійської мови в економічних ВНЗ, можна віднести: ділові ігри; моделювання; кейс-методики; захист проєктів; інтегроване навчання; проблемне навчання; технології навчання в малих групах та ін.

Ділові ігри, симуляції (моделювання), кейси відносяться до комунікативних вправ. За допомогою інтерактивних комунікативних вправ, максимально наближених до ситуацій реального професійного спілкування, створюються умови для безпосереднього спілкування, коли розв'язування поставленої проблемної ситуації стає більш значущим для студента, ніж усвідомлене виконання вправи. Комунікативні вправи надають студентам упевненості у висловлюваннях, можливість практикуватися в різних уміннях і навчитися знаходити рішення у команді.

Найпоширенішими та найуживанішими в системі вищої освіти є ділові ігри. Особливість цього методу полягає в імпровізованому розігруванні учасниками різних ролей у заданій проблемній ситуації, імітації ситуацій професійної діяльності.

Серед модифікацій ділових ігор науковці називають: операційні, бліц-ігри, професійні та рольові. Операційні ігри допомагають відпрацювати виконання конкретних специфічних операцій; бліц-ігри відрізняються миттєвістю проведення; професійні – спрямовані на формування професійно необхідних, практичних умінь і навичок.

Професійна ділова гра має три рівні складності:

1 – аналіз конкретних професійних ситуацій: студенти знайомляться з ситуацією, із сукупністю взаємопов'язаних фактів і явищ, які характеризують конкретну подію, що виникає перед спеціалістом у його професійній діяльності, та пропонують власні рішення, які в подальшому обговорюють усією групою.

2 – розігрування ролей: студенти одержують вихідні дані з певної ситуації, а потім деякі з них виконують запропоновані ролі. Група спостерігає за ігровою ситуацією, оцінює дії виконавців і прийняті ними в ході гри рішення. Використовується для вироблення практичних професійних і соціальних навичок.

3 – повномасштабна ділова гра, що імітує професійну діяльність і наслідки прийнятих професійних рішень.

Основною метою ділової гри є закріплення знань, формування практичних умінь і навичок. Крім того, ділові ігри розвивають логіку, уміння планувати діяльність, формулювати власні пропозиції і в той же час прислухатися до точки зору інших, ефективно спілкуватися, приймати нестандартні рішення та ін. Ділова гра дозволяє активізувати увагу, уяву, творчі здібності, зацікавити студентів у вивченні матеріалу.

У ході ділової гри фіксуються три рівні інтелектуальної активності: репродуктивний, якщо при сумлінній та енергійній роботі учасник гри залишається у рамках спочатку знайденого способу дії; евристичний, якщо учасник гри, використовуючи випробований спосіб роботи, без стимуляції зовні продовжує аналізувати, співставляти між собою окремі задачі, що приводять до оригінальних рішень; креативний (творчий), якщо для учасника гри рішення, знайдене “евристом”, є не останнім пунктом дії, а проблемою, самостійною метою.

У рольових іграх студенти розігрують невеликі сцени, використовуючи ідеї з рольових карток. Це можуть бути всі види діалогів: діалог-розпитування, діалог-домовленість, діалог-обмін враженнями, діалог-обговорення у формі інтерв'ю, обміну думками з певної проблеми, пред'явлення скарги тощо. Рольова гра повинна мати чітку мету, бути релевантною, реалістичною та зацікавлювати студентів. На підготовку своїх ролей студентам обов'язково надається 5-10 хвилин. На презентацію відповіді надається до 10 хвилин [7].

Симуляції або моделювання – це рольова гра більш широкого масштабу. Студентам видаються картки з описом їх ролей, а також опис ситуації, в якій розгортається подія. Прикладами симулятивної гри є засідання, переговори, розв'язування якоїсь проблеми у парах або в групі.

Кейси – це сценарії, які допомагають його учасникам більш глибоко зрозуміти складні питання щодо керівництва бізнесом та вдосконалити вміння розв'язувати проблеми іноземною мовою. Кейси базуються на ситуаціях, максимально наближених до реального спілкування. Вони потребують наявності у студентів професійної компетенції з обговорюваних питань. Як правило, ці питання стосуються проблем, що виникають у компанії, наприклад, перспективи розвитку компанії, пошук нових ідей тощо [6].

Зазвичай, студентам детально описується ситуація з комплексом проблем. Кожний з учасників відповідає за свою частину роботи. Студентам надається деякий час для обмірковування своїх ролей. Виконання вправи триває до 45 хвилин. Впродовж певного часу студенти інтерпретують і обговорюють факти і події в групах по 3-6 осіб. Учасники дискусії мають

можливість вислухати та висловити різні точки зору, окреслити різні перспективи, висловити своє ставлення до того, що пропонується. Це підвищує їх активність і здатність розмовляти з різними партнерами, пристосовуватись один до одного. Мета цього виду вправи – знайти рішення, яке задовольняє всіх, хто бере участь у кейсі.

Метод проектів – це спосіб досягнення дидактичної мети завдяки детальній розробці проблеми та представленню реальних практичних результатів, оформлених тим або іншим чином; це сукупність прийомів, дій студентів у певній послідовності для досягнення поставленого завдання – розв’язання проблеми, значущої для студентів і оформленої у вигляді певного кінцевого продукту. Проектна форма роботи може бути як індивідуальною, так і груповою. І в першому, і в другому випадках вона вимагає від студента ретельної підготовки, адже необхідно не лише знайти матеріал із певного питання, а й підготувати презентацію, тобто створити обґрунтований і цілісний погляд на певний об’єкт, явище або подію. Основною метою методу проектів є надання студентам можливості самостійного набуття знань у процесі розв’язання практичних завдань або проблем [8].

Під час виконання проекту в студентів формуються не лише мовні компетенції, оскільки їм необхідно буде представити проект англійською мовою і з використанням економічної лексики, а й рефлексивні, пошукові, менеджерські та презентаційні уміння та навички. Крім того, оскільки один проект розроблятимуть декілька студентів, у них ще й виробляються вміння та навички співпрацювати в команді, що обов’язково стане у нагоді в майбутній професійній діяльності.

Теоретичний аналіз літератури показав, що процес формування англомовної лексичної компетенції у студентів економічних спеціальностей у контексті інтерактивного навчання науковці вбачають у єдності трьох етапів, які можна відповідно назвати як передтекстовий, текстовий і післятекстовий [7].

Передтекстовий етап – це етап рецептивного засвоєння лексичного матеріалу, а інтерактивний формат діяльності проявляється у введенні нової термінології засобами мозкового штурму, шляхом взаємного створення лексико-семантичних карт, парного і групового виконання вправ для семантизації лексики та зняття труднощів розуміння термінів спеціальності, актуалізації фонових знань студентів.

Текстовий етап полягає у пошуку потрібної інформації тощо. Виконання вправ передбачає роботу студентів як із текстом, так і один з одним (або з викладачем) із метою розвитку вмінь, необхідних для досягнення цілей комунікації, формування професійно-комунікатив-

ної складової у студентів-економістів. Це повинно відбуватися з використанням інтерактивних форм мовленнєвої взаємодії.

Практичне використання засвоєного лексичного матеріалу на завершальному етапі формування лексичної компетенції відбувається в інтерактивних формах спільної навчальної роботи проблемного і пошукового характеру (наприклад, обмін фаховою інформацією або дискутування, ділові ігри, презентації індивідуальних навчально-дослідних завдань тощо) та супроводжується систематичним контролем із боку викладача або самоконтролем. Тому вправи повинні спонукати студентів до постановки запитань і критичного оцінювання відповідей співрозмовників, до висловлення власних поглядів на проблему та логічного аргументування своїх висловлювань.

Таким чином, проведений аналіз теоретичної літератури, проведення практичних занять із використанням інтерактивних методів навчання дозволяє нам зробити певні висновки: 1. Інтерактивні методи ґрунтуються на діалозі не лише між викладачем і студентом, а й між самими студентами. 2. Доцільність вибору певного методу залежить як від поставленої мети, так і від дисципліни, що вивчається. 3. Застосування інтерактивних методів навчання значно поліпшує пізнавальну активність студентів, що позначається на ефективності засвоєння певного навчального матеріалу. 4. Використання інтерактивних методів сприяє не лише набуттю певних знань і навичок, розвитку мовних компетенцій, а й формує рефлексивні, пошукові, менеджерські та презентаційні вміння та навички.

Дане дослідження лише окреслило проблему використання інтерактивних методів із метою розвитку мовних компетенцій студентів-економістів. У подальшому ми спробуємо більш детально дослідити використання кожного зі згаданих у даній статті методів на розвиток мовних компетенцій під час вивчення англійської економічної лексики.

Посилання:

1. *Кларин М. В.* Інтерактивне обучение – инструмент освоения нового опыта / *М. В. Кларин* // Педагогіка. — 2000. — № 7. — С. 12–18.
2. *Михайленко Т. А.* Інноваційні технології у вивченні англійської мови. — К. : Шк. світ, 2008. — 128 с.
3. *Пантелеймонова-Плакса І. А.* Ефективність використання інтерактивних та проектних технологій на уроках англійської мови // Англійська мова та література. — 2008. — № 24. — С. 17–23.
4. *Пометун О. І., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. — К. : Видавництво А.С.К., 2004. — 192 с.
5. *Приходько В. М.* Методи формування комунікативної компетенції фахівців // Нові технології навчання. — 2003. — Спец. випуск. — С. 142-146.
6. *Путятін Г. Л.* Комунікативний підхід у вивченні англійської мови // Англійська мова та література. — 2004. — № 32. — С. 2-6.

7. *Сиротенко Г. О.* Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. — Харків : Видавнича група “Основа”, 2003. — 135 с.
8. *Скорина М. С.* Интерактивные методы обучения иностранному языку. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.rusnauka.com/8_NPE_2007/Philologia/20441.doc
9. *Тарнопольский О. Б.* Методика обучения английскому языку для делового общения : учебное пособие / *О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко.* — К. : Ленвит, 2004. — 192 с.

References (transliterated and translated):

1. *Klarin M. V.* Interaktivnoe obuchenie – instrument osvoenija novogo opyta (Interactive training is a tool of new experience development). // *Pedagogy*, 2000. № 7. P. 12—18.
2. *Mykhailenko T. A.* Innovatsiini tekhnologiiyv vyvchennia angliiskoi movy. (Innovation technologies in the English language learning). Kyiv, 2008, 128 p.
3. *Panteleimonova-Plaksa I. A.* Efectyvnist vykorystannia interaktyvnykh ta proektnykh tehnolohiy na urokakh anhliyskoyimovy (The effectiveness of interactive and project technologies at the English language lessons) // *English Language and Literature*, 2008. № 24. P. 17—23.
4. *Pometun O., Pyrozhenko L.* Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohiyi navchannia (Modern lesson. Interactive training technologies). Kyiv, 2004, 192 p.
5. *Prykhodko V. M.* Metody formuvannia komunikatyvnoyi kompetentsiyi fakhivtsiv (The methods of specialists’ communicative competence development) // *New Technologies of Training (special release)*, 2003. P. 142—146.
6. *Putiatin H. L.* Komunikatyvnyi pidkhid u vyvchenni anhliyskoyi movy (Communicative approach to the English language learning) // *English Language and Literature*, 2004. № 32. P. 2—6.
7. *Syrotenko H. O.* Suchasnyi urok : interaktyvni tekhnolohiyi navchannya. (Modern lesson : interactive training technologies). Kharkiv : “Основа”, 2003, 135 p.
8. *Skorina M. S.* Interaktivnye metody obuchenija inostrannomu yazyku. (Interactive methods of the English language training). [Electronic resource]. — Mode of access : http://www.rusnauka.com/8_NPE_2007/Philologia/20441.doc.
9. *Tarnopolskyi O. B., Kozhushko S. P.* Metodika obucheniya angliiskomy yazyku dlya delovogo obshcheniya : Uchebnoe posobie (Methods of teaching English for business communication : Tutorial). Kyiv : Lenvit, 2004. 192 p.

Стаття надійшла до редакції 04.06.2014

Ю. Причина

**Организация интерактивной речевой деятельности
с изучением английской экономической лексики**

В статье рассматриваются интерактивные методы обучения и возможность их использования во время изучения английской экономической лексики. Также анализируются и перечисляются преимущества использования интерактивных методов на занятиях, дается детальная характеристика и оценка каждого метода. Выделяются основные факторы, которые способствуют эффективному усвоению знаний студентом и развитию коммуникативных навыков. В итоге выделяются три главных этапа формирования англоязычной лексической компетенции у студентов в контексте интерактивного обучения, объясняется целесообразность применения вышеупомянутых методов и показываются результаты, которые могут быть достигнуты как в теоретической, так и в практической сфере владения деловым иностранным языком. Автор делает такие выводы: интерактивные методы основаны на диалоге не только между преподавателем и студентом, но и между самими студентами; целесообразность выбора определенного метода зависит как от поставленной цели, так и от изучаемой дисциплины; применение интерактивных методов обучения значительно улучшает познавательную активность студентов, что сказывается на эффектив-

ности усвоения определенного учебного материала; использование интерактивных методов способствует не только приобретению определенных знаний и навыков, развития языковых компетенции, но и формирует рефлексивные, поисковые, менеджерские и презентационные умения и навыки.

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, англоязычная лексическая компетенция, экономическая профессиональная лексика.

Yu. Prichina

Organization of Interactive Speech Activity while Learning English Economic Vocabulary

The article deals with the aspects of interactive training methods and the possibility of using these methods while learning English economic vocabulary. The author analyzes and lists the advantages of using interactive training methods at the English lessons and represents the detailed characteristics with the evaluation of each method. Main factors which contribute to effective learning and developing of students' communicative skills are also highlighted in this work. As a result, three main stages of English-language lexical competence formation are emphasized within the context of interactive training methods, the efficiency of using the above mentioned methods is explained, and the results that can be achieved in both theoretical and practical fields of proficiency in business foreign language are shown. The author draws the following conclusions: interactive methods are based on a dialogue not only between teachers and students but among students themselves; advisability of the choice of a particular method depends on both the goal and the study of the subject; the use of interactive teaching methods significantly improves the students' cognitive activity which affects the efficiency of mastering a certain educational material; the use of interactive methods contributes not only to the acquisition of certain skills and knowledge, the development of linguistic competence, but also forms a reflective, exploratory, managerial and presentation skills.

Key words: interactive training methods, English-language lexical competence, economic professional language.

Рецензент – кандидат біологічних наук,
старший науковий співробітник Н. О. Постригач